

СТАНОВИЩЕ

за публична защита
от проф. дн Красимира Петрова, ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий”
на дисертационния труд на **Ирина Ивановна Кураш**
на тема „**ПСИХИЧЕСКИ ДЕТЕРМИНАНТИ НА ДЕПРЕСИВНОСТТА
ПРИ ПОДРАСТВАЩИ** “

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”, по научна
специалност „3.2. Психология” /Педагогическа и възрастова психология/

Научни ръководители ръководител:
проф. дпсн Галя Герчева-Несторова
доц.д-р Ваня Христова

1.Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

Проблемите, свързани с тийнейджърството като един от ключовите възрастови периоди в човешкото развитие винаги ще вълнуват специалистите и към тях не остават безразлични, както родителите, така и самите подрастващи. Това ми дава основание да определя темата като актуална, навременна и в някакъв аспект – вечна. Особено, когато се отнасяме към негативните прояви на визирания възрастов отрязък, една от които е депресивността. Ценното в тази разработка е, че се търсят корените на депресивността и начините за нейното преодоляване. От една страна, недостатъчното познаване на явлениято като личностно свойство, прави родителите и специалистите, безпомощни да окажат подкрепа, от друга страна, за самите тийнейджъри - това се превръща в страдание, което те сами не успяват да преодолеят, но често не търсят помощ, и ако я потърсят, не срещат разбиране. В сферата на клиничната психология не липсват научни разработки по този въпрос, но те са белязани от възприемането на депресивността като патология, а авторът на тази дисертация, я определя по-скоро като етап, като нормално явление, което, ако бъде навременно диагностицирано и се окаже адекватна помощ, то то може да бъде овладяно.

Дисертационният труд е в обем от 205 страници и съдържа увод, три логическо свързани глави, списък на използваната литература. Текстът съдържа 17 таблици и 15 графики. Списъкът на използваната литература включва 227 източника на руски и английски език и е релевантна на интерпретираната проблематика. Богатият набор от приложения е илюстративен и многообхватен, което допълнително осветлява страни от дисертационното изследване.

2. Съдържателен анализ на дисертационното изследване.

В **увода** ясно са открити изискуемите компоненти за дисертационно изследване – цел, задачи, предмет, обект, методология и актуалност на проблема.

В **първа глава** се поставя въпросът за депресивността като дефиниране, като произход, като причини, които я детерминират и като специфично проявление в юношеска възраст. Текстът е добре структуриран, написан на строго научен, но достъпен език, а ценното в дисертацията е, че всяка глава завършва с изводи, което се явява и плавен преход към последващата. Цитирано е по правилата.

Във **втора глава** е представена организацията на провеждане на експерименталното изследване, където ясно е указана извадката 92 порастващи, на възраст 13-15 години, разделени по пол, адекватно е избран изследователският инструментариум. Впечатлява разнообразното количество методи на изследване - въпросници, тестове, включително анкети и наблюдения, индивидуални и групови разговори. Това позволява да се извърши едно задълбочено и комплексно изследване, каквото е на Ирина Кураш.

Третата глава бих определила като комбинация от изследователска част и от методическа, тъй като чрез методите на груповата работа се достига до провеждането на формиращ експеримент, който позволява да се

проследи динамиката и резултативността от предложените подходи към депресивността в юношеството и да се оценят резултатите от предвидените интервенции. Всъщност, четвъртият параграф от третата глава верифицира ефективността от прилагането на психо-корективната програма (ТПДеп) за преодоляване на депресивността в юношеството. Тя се допълва от идеите за психопрофилактиката на депресивността при тийнейджърите, залегнали в последната пета подглава.

Изводите имат характер на заключение на дисертацията и представляват естествен завършек на труда. Примерени са, количествено и качествено анализирани и позволяват да се открият развитите способности на докторанта да интерпретира както теоретичен текст, така и данни от изследвания.

3. Данни за автореферата и и публикациите.

Авторефератът напълно съответства на дисертационната разработка и в съкратен вид представя основните ѝ компоненти. Публикациите са свързани с интерпретираната проблематика и са публикувани в престижни издания – 5 броя.

4. Оценка на научно-приложните резултати и приноси на дисертационния труд.

Приемам формулираните от докторанта приноси и коментирам по следния начин:

1. Систематизирани са и представени като обобщения различни теоретични постановки за депресивността в юношеска възраст, като комплекс от преплетени фактори, с подчертано индивидуално протичане на равнище личност.

2. Доказано е негативното явление на депресивността върху личността на подрастващия и последиците, които тя би нанесла, ако не се реагира адекватно с психологическа помощ.

3. Емпирично са доказани различията в появите и развитието на депресивността, обусловени от полево-ролевите стереотипи, от социализиращите модели и как тийнеejджърът реагира на тези различия в личностно-индивидуален аспект .

4. Чрез анализа на получените резултати се достига до заключение, че депресивността, от една страна е нормално за юношеството личностно свойство, но, от друга страна, при 1/3 от децата придобива усложнени и критични форми на изява.

5. Отново по емпиричен път се оформят профилите на тийнейджърите спрямо склонността им към депресивност, като тези профили са напълнени със съдържание и биха могли да бъдат ползвани за диагностични процедури.

6. Разработен и апробиран е модел за психопрофилактична работа с юношите с цел превенция на депресивността, като едновременно с това е доказана и необходимостта от психокорекционна, психотерапевтична и консултативна работа с юношите с депресивни прояви.

4. Бележки, препоръки и въпроси.

Нямам забележки и въпроси към труда, а препоръка към докторанта да задълбочи проучванията в посоката на интересите, които има и да видим този продукт като издадена книга, тъй като определено смятам, че ще бъде полезна за специалисти, но и за по-широк кръг от читатели.

5. Заключение.

На основата на гореизложеня анализ на дисертация на тема: **„ПСИХИЧЕСКИ ДЕТЕРМИНАНТИ НА ДЕПРЕСИВНОСТТА ПРИ ПОДРАСТВАЩИ ”** давам своята ПОЛОЖИТЕЛНА оценка за труда и убедено препоръчвам на уважаемото Научно жури да даде положителна оценка на – докторанта Ирина Ивановна Кураш и да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР” в област на висше образование: 3. Социални, правни и стопански науки, сигурност и отбрана, Професионално направление: 3.2. Психология /Педагогическа и възрастова психология/.

25.06.2020г.
Гр.В.Търново

Подпис:
/проф.дн Кр.Петрова/